

A BETHLENI KONSZOLIDÁCIÓ

1. **Konszolidáció:** rendezés, az ország **nyugalmának helyreállítása.**

Két nagy miniszterelnökhöz kötődik:

a) Teleki Pál (1920-21)

b) **Bethlen István** (1921-31) ⇒ tíz évig megszakítás nélkül miniszterelnök ⇒ róla kapta a nevét a rendteremtés korszaka. Erdélyi arisztokrata származású, konzervatív politikus, jogi tanulmányok után országgyűlési képviselő. A románok előretörésekor elveszíti erdélyi birtokait. 1919 februárjában megalapítja a Nemzeti Egyesülés Pártját, majd márciusban az Antibolsevista Comité-t. Az ellenforradalmi kormány tagja, 1920-ban részt vesz a párizsi béke delegációban is.

Bethlen István szónokol

Bethlen István vadászaton

2. A konszolidáció területei:

a) **Külpolitikai konszolidáció:**

- 1921. A **trianoni szerződés ratifikációja** (törvénybeiktatása)
- augusztusban kikiáltják a **Baranya-Bajai Szerb-Magyar Köztársaságot** (a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság fennhatósága alatt), a katonaság visszafoglalja, ezt a szerbek tudomásul veszik (hazánk része marad)
- a vitás osztrák-magyar határterületről a katonaság kivonul, de a **Prónay Pál – Héjjas Iván – Ostenburg-Moravek Gyula-féle különítményesek (Rongyos Gárda)** megszállják, és október 4-én kikiáltják a Lajta Bánságot, október 11-én a velencei konferencia döntése: a különítményesek kivonása Burgenlandból, **népszavazás kiírása Sopron és környéke kérdésében** ⇒ Sopron "a hűség városa" (civitas fidelissima)
- A **Habsburg-ház végleges trónfosztása**: 1921 októberében IV. Károly és Zita Magyarországra jön, s október 23-án **Budaörs** mellett a legitimisták (királypártiak) megütköznek Horthy egyetemi alakulatával
- a vereség után Károlyt a tihanyi apátságba szállítják, majd Madeira szigetére száműzik, 1921. november 6-án pedig a Habsburg-ház 3. trónfosztása

b) Államforma rendezése:

Az államforma két év alatt sokat változott: OMM alatt: **királyság** ⇒ Károlyi-kormány: **népköztársaság** ⇒ Tanácsköztársaság: **diktatúra**

A Horthy-korszak alatt:

- visszaállítják a királyságot ⇒ de: **lemondatták IV. Károlyt** ⇒ a **Habsburg-ház 3., végleges trónfosztása**
- ugyanakkor **Horthy kormányzó marad**, nem akar király lenni (de a királyságot sem kívánja felszámolni) ⇒ az új államforma: **király nélküli királyság**

Vitézségi érem Horthy Miklós arcképével

c) Politikai rendszer kialakítása: alapjában véve **demokrácia** van, de:

- létrehoznak egy **erős kormánypártot**, (**egységes párt**) amit lehetetlen leváltani (1922 januárjában Bethlenék belépnek a Kisgazdapártba ⇒ létrejön az **Egységes Párt** (elnök: Nagyatádi Szabó István, ügyvezető alelnök: Gömbös Gyula, miniszterelnök: Bethlen István)
- az ún. „**Bethlen-Peyer paktummal**” (a szociáldemokraták részéről Peyer Károly kötötte meg) az MSZDP elismerése (országgyűlésben, illetve intézményekben), melynek ára a politikai sztrájkoknak, a parasztok agitációjának, a vasutasok, közalkalmazottak, postások szervezésének, valamint a köztársasági propagandának a felfüggesztése
- **betiltják a kommunista** pártot (illegális mozgalomként működik, pl. Ságvári Endre, Rákosi Mátyás)
- **szűk választójog** (anyagi helyzethez kötött szavazati jog, illetve visszaállítja vidéken a nyílt szavazást)
- **Horthy „erős” kormányzó**: elodázhathat törvényeket, feloszthatja a parlamentet

d) Tömegebázis kialakítása: legyenek a rendszernek támogatói

Népszerű intézkedések:

- Horthy leállítja a fehérterrort
- Földet osztanak a parasztoknak: **Nagyatádi Szabó István** földreformja kétmillió embert juttat földhöz (házhely és kert)

De: a **nagybirtokok megmaradnak** \Rightarrow a **parasztok többsége napszámosként** a nagygazdáknál dolgozik továbbra is

- kiszélesítik a kötelező **betegség- és balesetbiztosítást** (a városi munkásság 80%-a)
- 1926. **Népiskolai törvény** (gróf **Klebelsberg Kunó**), az iskolahálózat kiszélesítése, alapjaiban újítja meg az oktatást
- 1928. **Öregségi, rokkantsági, özvegyi és árvasági segély**, a táppénz összege a fizetés 2/3-része

Falusi porta az 1920-as évekből

Napszámosok ebéd közben

e) A gazdaság helyreállítása

A trianoni béke tönkretette az ország gazdaságát is:

- A **jóvátétel fizetése** eleve csökkentette a felhasználható pénzmennyiséget
- A Kárpátok elvesztése **megfosztotta az országot az alapvető ásványkincsektől** (arany, ezüst, kőolaj, só, fa), az iparnak nem volt nyersanyaga
- **Egyetlen nagyvárosunk** maradt, Budapest \Rightarrow itt élt Csonka-Magyarország lakosságának ötöde

Ugyanakkor a fejlődést segítette:

- A **legfontosabb útvonalak, vasutak megmaradtak**, mert az úthálózat a középső területeken volt a legsűrűbb
- A mezőgazdasági területekből a **legjobb földek az országban maradtak**
- Lehetővé válik a **saját ipar kifejlesztése** (nem kell átvennünk Ausztria iparcikkeit, mint azelőtt Mária Terézia vámrendelete óta), pl. a dunántúli bauxitlelőhelyekre az alumínium kohók kialakítása

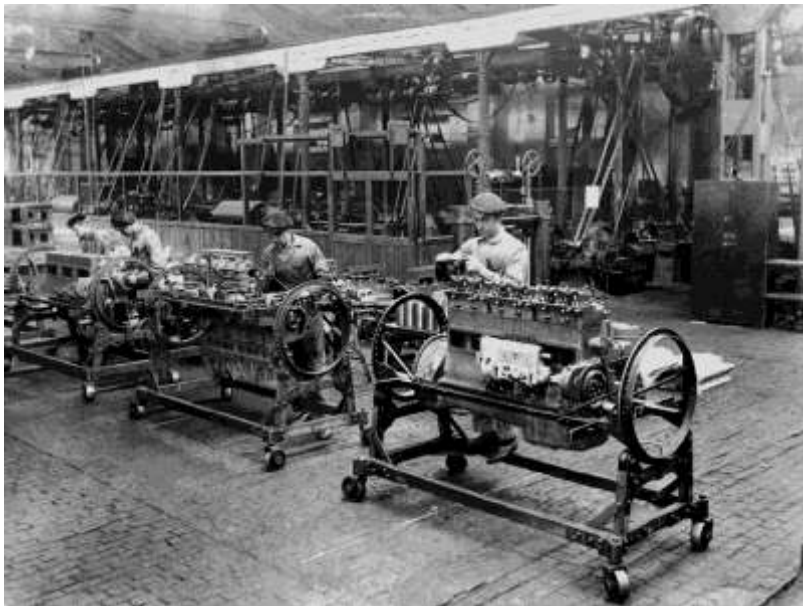
A kormány gazdasági intézkedései:

- Bethlen sikerrel lealkudja a jóvátétel nagyságát
- 1924-ben megalakul a Magyar Nemzeti Bank (pénzkibocsátás joga), a korona helyett két évvel később **új pénzt** vezetnek be: ez a **pengő**

A pengőt 1926-ban vezették be

- Kedvező kamatra népszövetségi kölcsönt vesz fel ⇒ ebből megvalósul a gazdaság fejlesztése, új iparágak létrehozása ⇒ ezzel egyben sikerül a munkanélküliség megszüntetése is, pl.
 - ⇒ híradástechnika: Orion rádió (1925. Csepel: az első rádióadó)
 - ⇒ világítástechnika: Tungstram
 - ⇒ gépgyártás: villanymozdony: Kandó Kálmán világhírű találmánya
- jellemzően az inproduktív ágakba fektetnek be: oktatás, közlekedés, hírközlés, egészségügy

⇐ *A Láng Gépgyár gépsorai az 1920-as évekből*

f) A Bethlen-kormány bukása

A kedvező fejlődést megszakítja a nagy gazdasági világválság (1929-33)

⇒ ismét megnő a munkanélküliség

⇒ tüntetések, sztrájkok törnek ki

⇒ a nyomor miatt tömeges a kivándorlás Amerikába (ők az ún. „kitántorgók”)

A gondokat a kormány nem tudja megoldani ⇒ Bethlen 1931-ben lemond a miniszterelnökségről